

آتیه‌نوبررسی می‌کند

چالشی به‌نام فرار بیمه‌ای

گزارش

ارتباط معناداری بین اشتغال پایدار و فرصت بهره‌مندی از مزایای بیمه‌پردازی از سوی افراد شاغل و کارفرمایان وجود دارد. در عین حال تأمین افراد برای تضمین آینده باید مسأله بیمه‌پردازی به صندوق‌های بیمه‌ای را مورد توجه داشته باشند. اینکه برخی از کارفرمایان به دلایل مختلف نسبت به بیمه‌پردازی شاغلان کوتاهی کرده و لیست واقعی را به سازمان تأمین اجتماعی اعلام نمی‌کنند، چالشی به نام فرار بیمه‌ای را موجب شده که به همین دلیل در این گزارش به بیان انواع روش‌های فرار بیمه‌ای و راهکارهای مؤثر در جلوگیری از این مسأله و انترگذاری آن در تأمین منابع تأمین اجتماعی می‌پردازیم.

تأمین اجتماعی از سال ۱۳۵۴ که تاریخ آغاز سیر تکمیلی قانون این سازمان بوده، جمعیت مشخصی را تحت پوشش داشته و هر ساله تعدادی به آنها اضافه شده که این مسأله گویای پوشش بیمه‌ای بخش بزرگی از جامعه کار و تولید توسط این سازمان است.»

این فعال حوزه بازنشستگی با اشاره به بهره‌مندی ۵۳٫۸ درصد جمعیت کل کشور از خدمات سازمان تأمین اجتماعی تصریح کرد: «منافع بیمه اجتماعی برای سازمان درآمدزینهای وابسته بودن به منابع دولتی است اما منابع درآمدی سازمان تأمین اجتماعی صرفاً از محل وصول حق بیمه کارگران تأمین می‌شود.»

رییس اتحادیه پیشکسوتان جامعه کارگری افزود: «کنون حق بیمه کارگران شامل هفت درصد سهم حق بیمه کارفرمایان و ۲۰ درصد دولت و منهای سه درصد بیمه‌بیکاری است.»

وی با اشاره به اینکه مهمترین ویژگی سازمان تأمین اجتماعی تعهدات بین‌نسلی و سه‌جانبه‌گرایی است، تأکید کرد: «کنون با وجود فرار بیمه‌ای هم تعهدات بین‌نسلی دچار اشکال شده و هم حوزه سه‌جانبه‌گرایی کمرنگ شده است.»

تأثیر مداخلات بیمه‌ای در مسأله فرار بیمه‌ای

این کارشناس حوزه بیمه‌های اجتماعی تصریح کرد: «برخی مداخلات بیمه‌ای دولت‌های گذشته و پرداخت نشدن سهم سه درصدی حق بیمه از سوی دولت در ایجاد مسأله فرار بیمه‌ای در عرصه کسب و کار و اشتغال و مؤثر بوده است.

رییس اتحادیه پیشکسوتان جامعه کارگری گفت: «حذف شرط سنی بازنشستگان سخت‌وزیان‌آور، کاهش سن بازنشستگی زنان، معافیت کارگاه‌های زیر پنج نفر شاغل، عدم پرداخت سهم حق بیمه دوران سربازی، قانون حمایت از نوسازی و بازسازی، غرامت ایام بیکاری، سنوات ارفاقی بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت و مشاغل سخت‌وزیان‌آور، بخشی از این مداخلات بیمه‌ای در دولت‌های گذشته بود که به سفره تأمین اجتماعی اضافه شده است.»

وی تصریح کرد: «این نوع مداخلات بیمه‌ای آثار و تبعات زیادی برای صندوق‌ها و سازمان‌های بیمه‌ای به همراه داشته و همین موارد باعث شکل‌گیری بحران فرار بیمه‌ای شده است.»

صادقی اضافه کرد: «البته بیشتر موارد مربوط به فرار بیمه‌ای در اشتغال و اقتصاد غیرمولد و در عرصه فعالیت‌های حوزه خدمات مشاهده شده است.»

رییس اتحادیه پیشکسوتان جامعه کارگری همچنین اظهار داشت: «نداشتن بیمه برای کارگران حتی به مدت یک روز فعالیت در عرصه اقتصادی و تولیدی غیر قانونی بوده و سازمان تأمین اجتماعی روی این موضوع تأکید جدی دارد.»

جلوگیری از فرار بیمه‌ای نیازمند کار فرهنگی است

صادقی با اشاره به اینکه فرار بیمه‌ای در حوزه اشتغال غیرمولد و اقتصاد غیرمولد چشمگیر است، اظهار داشت: «دلیل اصلی فرار بیمه‌ای به عدم آشنایی کارگران این حوزه با مؤلفه‌های تعریف شده نظام بیمه اجباری برمی‌گردد.» وی خاطرنشان کرد: «بخشی از افراد شاغل در کارگاه‌ها به دلیل آگاهی نداشتن از مزایای بیمه اجتماعی، اهمیت و ضرورت این پوشش بیمه‌ای را در بهره‌مندی خود و خانواده از خدمات بیمه‌ای، درمانی و بازنشستگی نمی‌دانند.»

این فعال حوزه کارگری و بازنشستگی اضافه کرد: «کارگرانی که به دلیل ناآگاهی مشمول فرار بیمه‌ای شده‌اند، با سیدن به سنین سالمندی برای تحت پوشش بیمه قرار گرفتن اقدام کرده که این موضوع شاید برای برخی هم به دلیل شرایط سنی امکان‌پذیر نباشد.»

رییس اتحادیه پیشکسوتان جامعه کارگری تصریح کرد: «با همکاری رسانه‌ها فعالیت‌های فرهنگی و مسأله فرهنگ‌سازی در حوزه فرار بیمه‌ای باید مورد توجه جامعه کار و تولید در قالب کارگران و کارفرمایان قرار گیرد.»

وی ادامه داد: «فرار بیمه‌ای به عنوان یک مسأله مهم به شمار رفته که کارفرمایان باید برای تضمین آینده کارگران از این موضوع پرهیز کرده و کارگران نیز برای بهره‌مندی از مزایای بازنشستگی، درمانی و بیمه‌ای برای پرداخت حق بیمه خود از زمان اشتغال اقدام کنند.»

صادقی بیان داشت: «اگر کارفرمایان نسبت به پرداخت حق بیمه برای افراد شاغل در بخش غیررسمی اقتصاد اقدام داشته باشند به‌طور یقین نسبت پشتیبانی سازمان تأمین اجتماعی با رشد قابل توجه به عدد هفت رسیده به این معنا که سازمان به ازای هر هفت بیمه‌شده یک نفر مستمری‌بگیر را خواهد داشت.»

رییس اتحادیه پیشکسوتان جامعه کارگری ادامه داد: «همچنین با جلوگیری از فرار بیمه‌ای این تعداد شاغلان و استمرار پوشش بیمه‌ای آنها در سازمان تأمین اجتماعی، تداوم ساختار سرویس‌دهی و خدمات‌رسانی به آنها در قالب جمعیت چندین میلیون نفری شاغلان بیمه‌پرداز تضمین می‌شود.»

وی تصریح کرد: «اگر جلوی این تعداد فرار بیمه‌ای گرفته شود بخشی از منابع سازمان تأمین اجتماعی با استفاده از بیمه‌پردازی این افراد شاغل در فضای کسب و کار تأمین و بهره‌مندی دوطرفه برای شاغلان تحت پوشش و سازمان تأمین اجتماعی به عنوان بزرگترین نهاد بیمه‌ای شاغلان حوزه تولید را شاهد خواهیم بود.»

همکاری برخی کارگران با کارفرمایان در راستای فرار بیمه‌ای

صادقی معتقد است: «ضرر اصلی عدم بیمه‌پردازی متوجه کسانی شده که این باور در ذهن آنها شکل نگرفته که بیمه بهترین ابزار برای آینده خود و خانواده آنهاست.» وی در ادامه خاطر نشان کرد: «متأسفانه برخی از کارگران در مسیر عدم پرداخت حق بیمه و فرار بیمه‌ای با کارفرمایان همکاری داشته و در واقع با این اقدام خود بر آتش فرار بیمه‌ای می‌دمند.»

رییس اتحادیه پیشکسوتان جامعه کارگری تأکید کرد: «بخش قابل توجهی از اثرات مخرب فرار بیمه‌ای متوجه سازمان تأمین اجتماعی است، زیرا هم اثر منفی بر ضریب پشتیبانی و هم ایجاد مانع در میزان درآمدی بیمه‌ای دارد تا این سازمان در ایفای تعهدات خود در قبال بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران چالش‌هایی را تجربه کند.» وی به این موضوع که دولت‌های گذشته به موضوع فرار بیمه‌ای ورود کرده اشاره داشت و گفت: «در دولت‌نهم و دهم با همکاری مجلس شورای اسلامی، تعداد زیادی از افراد با موضوع فرار بیمه‌ای تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی قرار گرفته و دولت خود را کارفرمای آنها معرفی کرده است.» وی افزود: «اما از آن سال‌ها تاکنون حتی یک ریال از سهم حق بیمه آن بخش از شاغلان تحت پوشش از سوی دولت‌های مختلف به عنوان کارفرمای این افراد به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت نشده است.»

چالش در تعهدات بین‌نسلی با وجود فرار بیمه‌ای

صادقی در پاسخ به این سؤال که راهکار جلوگیری از پدیده فرار بیمه‌ای چیست، اظهار داشت: «سازمان

را با وجود داشتن رابطه مزدگیری و مشمولیت قانون کار و تأمین اجتماعی، ارسال نکرده و تنها اسامی تعدادی از کارگران خود را با سازمان بیمه‌گر اعلام می‌کند.

اما در فرار بیمه‌ای ریالی با وجود شناسایی کارگاه، ارسال لیست از سوی کارفرما و درج واقعی تعداد کارگران، نوعی دیگر از فرار بیمه‌ای در ستون دستمزد مبنای کسر حق بیمه از سسوی کارفرما با عنوان اعلام نکردن پرداختی واقعی به کارگر به ثبت رسیده تا حق بیمه کمتری به سازمان تأمین اجتماعی پرداخته شود.

فرار بیمه‌ای در بخش خدمات و اشتغال غیرمولد

رییس اتحادیه پیشکسوتان جامعه کارگری در گفت‌وگو با آتی‌نو در خصوص مسأله و چالش فرار بیمه‌ای اظهار داشت: «یکی از مشکلات پیش‌رو در رابطه با کاهش نقدینگی و ضریب پشتیبانی ناشی از مسأله فرار بیمه‌ای بوده که این موضوع در حوزه صنعت کمتر مشاهده شده اما در حوزه خدمات به خوبی نمایان است.»

حسن صادقی تصریح کرد: «در حوزه‌های مرتبط با موضوع اقتصاد به این علت که اقتصاد مولد به غیرمولد رویکرد پیدا کرده اشتغال مولد هم به تبعیت از آن به سمت اشتغال غیرمولد حرکت داشته و به همین منظور فرار بیمه‌ای در حوزه این بسترهای تولید و اشتغال مشاهده می‌شود.» وی افزود: «فرار بیمه‌ای در اقتصاد و اشتغال مولد نزدیک به صفر بوده اما در اقتصاد و اشتغال غیرمولد که بیش از ۶۰ درصد اشتغال را در خودش جای داده بیشترین فرار بیمه‌ای را می‌بینیم.»

آمار رسمی ۳ میلیون و ۷۰۰ هزار فرار بیمه‌ای

صادقی ادامه داد: «اثرات فرار بیمه‌ای در حوزه منابع سازمان تأمین اجتماعی به خوبی رصد می‌شود، زیرا اکنون بر اساس آمارهای موجود تقریباً ۳ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر در حوزه اقتصاد غیرمولد که اشتغال غیرمولد را شکل داده مشغول اند اما تحت پوشش بیمه قرار ندارند.»

رییس اتحادیه پیشکسوتان جامعه کارگری اظهار داشت: «بنابراین فرار بیمه‌ای هم اثرات مخربی در حوزه اجتماعی داشته و هزینه‌های زیادی را به خانواده و مجموعه درمانی کشور در اثر حوادث ناشی از کار تحمیل کرده و هم اثرات مخرب در حوزه کاهش نسبت پشتیبانی سازمان تأمین اجتماعی رقم زده است.»

حدود ۶ میلیون فرار بیمه‌ای غیررسمی در کشور

وی همچنین خاطر نشان کرد: «آمارهای رسمی رقم ۳ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر فرار بیمه‌ای در کشور را نشان می‌دهد، در حالی که طبق آمارهای غیررسمی حدود ۶ میلیون نفر مشمول فرار بیمه‌ای بر پایه اشتغال غیررسمی شکل گرفته است.»

پرداخت نشدن حق بیمه کارگران از سوی برخی کارفرمایان نوعی فرار بیمه‌ای محسوب می‌شود که به طور حتم در بلندمدت اثرات قابل توجهی در چرخه تأمین منابع تأمین اجتماعی و ارائه گسترده خدمات این سازمان به جای خواهد گذاشت.

عدم ارائه و ارسال لیست حق بیمه نیروی کار از طرف برخی کارفرمایان به سازمان تأمین اجتماعی نیز نوع دیگری از اقدامات در قالب برای فرار بیمه‌ای محسوب می‌شود.

مادامی که پرداخت حق بیمه کارگر توسط کارفرما مورد توجه قرار نگرفته و عنوان فرار بیمه‌ای به آن اطلاق شود، نیروی کار نه تنها تحت پوشش بیمه قرار نمی‌گیرد بلکه در آینده نیز تضمینی برای تأمین نیازهای معیشتی، بیمه‌ای و بازنشستگی نخواهد داشت.

کارگرانی که سال‌ها در یک شغل مشغول به کار بوده و از مزایای مختلف درمانی و بازنشستگی آگاهی دارند، به واسطه این شرایط تن به مسأله فرار بیمه‌ای نداده و برای بهره‌مندی از خدمات سازمان تأمین اجتماعی نسبت به متقاعد کردن کارفرمای خود جهت پرداخت حق بیمه اقدام می‌کنند. استفاده از مزایای کوتاه‌مدت و بلندمدت درمانی، بیمه‌ای، درمانی و بازنشستگی سازمان تأمین اجتماعی انگیزه‌ای برای کارگران محسوب می‌شود تا به صورت ماهانه برای پرداخت حق بیمه خود از طریق کارفرما اقدام کرده و به نوعی فرار بیمه‌ای را کاهش دهند.

افزایش شمار بیمه‌شدگان تحت پوشش تأمین اجتماعی و پرداخت به موقع حق بیمه آنها از سوی کارفرمایان بر افزایش منابع این سازمان اثرات بلندمدت مطلوبی به دنبال خواهد داشت.

فرار بیمه‌ای به عنوان یک چالش و نوعی بی‌عدالتی در فضای کسب و کار محسوب می‌شود که به طور قطع این اقدام برخی کارفرمایان عمدتاً غیررسمی، عواقب فراوانی برای صندوق‌های بیمه‌ای و بازنشستگی خواهد داشت.

انواع فرار بیمه‌ای در صندوق‌های بازنشستگی

فرار بیمه‌ای نیز با انواع مختلف شامل کارگاهی، تعدادی و ریالی آسیب‌های وسیعی برای بسیاری از کارگران کارگاه‌های تولیدی، خدماتی، صنعتی و اقتصادی داشته که این بخش از نیروی کار را بر اساس تصمیمات برخی کارفرمایان از مزایای صندوق‌ها و سازمان‌های بیمه‌ای محروم می‌کند.

در فرار بیمه‌ای کارگاهی، خودداری کارفرما از تشکیل پرونده بیمه‌ای و ارائه لیست حق بیمه کارگران را شاهد هستیم و کارگاه‌هایی که اقدام به فرار بیمه‌ای کرده هنوز ساماندهی نشده و در درون شهرها با استفاده از واحدهای مسکونی، فضای تجاری و کارگاه‌های زیرزمینی به فرار بیمه‌ای اقدام می‌کنند.

در مسأله فرار بیمه‌ای تعدادی نیز برخی کارفرمایان لیست واقعی و کامل کارگران فعال در عرصه کسب و کار

مهناز بیرانوند

روزنامه‌نگار

فرار بیمه‌ای اثرات مخربی در حوزه اجتماعی داشته و هزینه‌های زیادی را به خانواده و مجموعه درمانی کشور در اثر حوادث ناشی از کار تحمیل کرده است

خبر

سرم فعالیت شرکت‌های تعاونی در استان‌ها

با توجه به تنوع فعالیت شرکت‌های تعاونی در حوزه‌های مختلف تولید، توزیع، مصرف، تأمین نیاز، اعتبار، سهام عدالت و بسیاری دیگر از انواع مختلف شرکت‌های فعال در این حوزه، گستردگی تعاونی‌ها در سطح کشور به عنوان مزیتی برای فعالان این بخش و فرصتی در راستای بهره‌مندی از امکان مذکور جهت توسعه اقتصادی مناطق مختلف به شمار می‌رود.

بهره‌گیری از امکان گسترش فعالیت تعاونی‌ها در حوزه‌های مختلف و سیاست‌گذاری در این راستا در قالب سرمایه‌گذاری با نگاه تولید و اشتغال، امکان توسعه متوازن تمامی مناطق کشور و رونق تولید را در استان‌ها ایجاد خواهد کرد. در واقع ایجاد زمینه جهت رشد و ارتقاء فعالیت شرکت‌های تعاونی در سطح کشور باید به عنوان محالی در راستای برطرف کردن بخشی از چالش‌های اقتصادی، اشتغال و تولید مورد توجه سیاست‌گذاران و تصمیم‌سازان کشور قرار گرفته و بر اساس تعیین سهم ۲۵ درصدی بخش تعاون از اقتصاد که در قانون اساسی به آن اشاره شده به این مهم پرداخته شود. بر اساس جدیدترین داده‌های مرکز آمار و اطلاعات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در سال ۱۴۰۰ حدود ۱۰۰ هزار شرکت تعاونی در بخش‌های مختلف در سطح کشور در حال بهره‌برداری و در دست اجرا ثبت شده است. با استناد به اهمیت و ضرورت گستره فعالیت تعاونی‌ها، بخش عمده‌ای از این شرکت‌ها در سطح استان‌ها فعالیت داشته و به عنوان نهادهای اقتصادی با پایگاه و بستر مردمی در حوزه اقتصاد، تولید، توزیع و تأمین کالا نقش آفرینی می‌کنند.

گزارش وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در خصوص میزان فعالیت شرکت‌های تعاونی نشان می‌دهد در سال گذشته ۹۹ هزار و ۹۵ شرکت تعاونی در سطح کشور در قالب‌های فعال در حال بهره‌برداری و در دست اجرا در بستر اقتصادی کشور فعال بوده و بخشی از بار اقتصاد تولید و اشتغال کشور را بر عهده داشته‌اند. گفتنی است تعداد شرکت‌های تعاونی در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال قبل از آن بیش از ۲ هزار و ۶۰۰ مورد رشد داشته که بخش عمده از این افزایش در خصوص تعاونی‌های در دست اجرا است.

بر این اساس در سال قبل تعداد ۶۹ هزار و ۲۹۱ شرکت تعاونی در حال بهره‌برداری و ۲۹ هزار و ۸۰۴ تعاونی نیز در دست اجرا بوده است. استان تهران با تعداد ۱۱ هزار و ۸۶ تعاونی فعال بیشترین تعاونی ثبت شده فعال در حال بهره‌برداری و در دست اجرا را در اختیار داشته و استان‌های کردستان، فارس و آذربایجان شرقی نیز با بیش از ۴ هزار مورد تعاونی در رده‌های بعدی فعال‌ترین استان‌ها در این حوزه قرار دارند. آمارها نشان می‌دهد از مجموع تعاونی‌های استان تهران بیش از ۸ هزار و ۲۰۰ مورد تعاونی فعال در حال بهره‌برداری و ۲ هزار و ۸۰۰ تعاونی نیز به عنوان شرکت‌های در دست اجرا به ثبت رسیده است. همچنین داده‌های حوزه تعاون در کشور حاکی از فعالیت کمترین تعداد تعاونی...